

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonéza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectorii.

Nr. 11.

Brasiovu 1. Iuniu 1870.

Anulu III.

Fragmente din istori'a lui Ioanu Bethlen.

(Continuare).

In 14. Novembre principele Apafi éراسi fu admisu in audientia la marele veziru, cu care ocaziune atátu elu, càtu si alti cinc ardeleni fusera imbracati cu castanu**); éra apoi marele veziru laudandu pe Apafi cu multe vorbe, pentrucà ascultà de „porunca“ si vení in castre, facèndu'i sperantie bune si pentru Transilvani'a, ilu dimitte in patria, inse cu acea „porunca,“ cá pana in primavéra se se adopere din tôte poterile a indupleca pe Ungari'a nemtiésca la supunere, éra apoi pe Iuniu a. 1664 se stea paratu la guera in contra imperatului Romaniloru.

La loculu acesta cancelariulu Ioanu Bethlen pàstrà despre mórtea tragica a lui Gav. Haller urmàtòriele date, din care, déca le vomu alatura la cele impartasite mai sùsu, ne castigamu una proba nóua despre apunerea totala a libertatei si a securitatei de viétia in tempulu lui Apafi sub protectiunea turciloru.

„Gavriulu Haller (in calitatea sa de agentu alu tieriei) inca fu de fatia la audienti'a data principelui Apafi, éra cu castanu fu inbracatu indata dupa principele. Din acestea impregiurari elu, nefericitulu, prinse sperantia tare, cà i se va da voia de a se reintòrce in patri'a sa. Candu principele Apafi rogà pe m. veziru, cá se dimita pe Haller acasa, cela 'i respunse, cà Haller nu ar avea se pòrte neci una grij'a de a-facerile sale domestice, cà-ci nu este casatoritu sí nu are prunci, prin urmare cà trebue se remana pe locu. Aduó'a óra, candu principele éراسi se intrepusese pentru Haller, m. veziru numai càtu subrise cu unu aeru de omu viclènu, sí prefacènduse cà nu aude, nu respunse, ci vorbi încetu cu unii dintre pasiali despre unu lucru cunoscutu numai loru. Gav. Haller interpretandu acésta tacere a vezirului cá invoire, plecàndu in aceeasi dí cu principele Mich. Apafi, trecù podulu Dunarei la Strigonu, pentrucà se apuce spre Bud'a. La podu inse atátu principele, càtu si cei din comitiv'a lui detera de unu mare periculu. In același tempu adeca tatarii avendu porunca cá se plece iute spre Caucasu, vulnerandu pe aceia, pe carii principele Apafi ii dusesse cu sine, ilu precipitéza si pe elu, in càtu numai sarindu de pre calu in un'a din luntrile podului, potù scapa de mórte, éra Stef. Nalátzi vice-maresialulu curtei lui fu aruncatu in Dunare, in càtu

numai din extraordinari'a indurare dumnedieésca a scapatu cu viétia. Gavriulu Haller sí mai toti ceilalti fusera batuti. Dupace scapara de acelu periculu, in sér'a acelei díle principele Apafi stete la satulu Németi, spre a mané acolo. Pe la cin'a mare siesedieci de turci comandati de fruntasi de ai loru calcandu ospitiulu principelui, acolo intréba, cà unde este G. Haller tradatoriulu preapotentelui imperatu, cumu a cutezatu elu a se departa din castre in contra vointiei marelui veziru. Atunci Gav. Haller, carele era in ospitiulu vecinu, audiendu larm'a turciloru, apuca iute catra principele Apafi; inse duoi turci prindendu'lu ilu dusera la ceilalti, éra in nóptea din 15. Nov. fu readusu in castrele turcesci. In alta dí desu-deminétia 'lu escortara la marele veziru, carele nesuferindu pe Haller cá se díca unu singuru cuventu pentru apararea sa, puse de 'i taiara capulu. Principele nu s'a intrepusu pentru elu (la veziru), neci prin scrisóre, neci prin nuntiu.“

Acésta fu sórtea tragica a unui agentu diplomaticu alu Transilvaniei in diumetatea aduó'a din secululu alu 17-lea; asia se respectá pe atunci dreptulu gintiloru la turci.

Dupace Ioanu Bethlen mai dedica amicului seu Haller câteva pasage spre a'i perpetua memori'a, se reintòrce éراسi la afacerile tieriei.

Mich. Apafi se reintòrse totu pe la Lipova la Alb'a-Iuli'a, unde despre mórtea lui Haller atinse numai pe scurtu, numindu'lu necredintiosu, „de casu infidelis Gabrielis Hallerii,“ éra de acolo trecù la Blasiu, alu carui dominiu se aflase in posesiunea lui Haller, donatu de principele Barcsai, éra acúma fu ocupatu pentru fiscu. Cu acésta ocaziune atátu principele, càtu si soçi'a sa aratara pe fatia, cà necidecumu nu le parea reu de mórtea lui Haller. Dela Blasiu principele apucà spre Ernotu, éra de acolo caletorí la Gurgú (fortarétia in comitatulu Turdeci aprópe de Reginu), unde 'i venira dela generariulu nemtiescu Copp din Satumare cursori, carii adusera scirea, cà ostasii nemtiesci din garnisón'a fortaretiei Székelyhid*) (patru miliarie dela Oradea) revoltandu sí aruncandu afara pe oficiari, s'au decisu a fugí la principele Apafi; asia Copp róga pe Apafi, cá se nu primésca pe acei ostasi calcatori de juramentu. Acea scire desteptà afecte diverse in Apafi sí in curtenii sei, pentrucà de un'a parte sciá cu totii, cà Székely-

*) Vestmentu lungu de onóre, facutu din materi'a scumpa.

*) Romanesce Podulu seciloru.

hid'a fusese rupta din corpulu Transilvaniei, care acumu s'ar reintórce de sine, éra de alt'a vedea origine, cà acestu casu ar irita fórte multu pe imperatulu Romaniloru; altii érași se temea, cà tocma de s'ar sî reincorpora Székelyhid'a la Transilvani'a, turcii inse totu o aru rapí dela acésta. Pre candu se discutá unele cá acestea, vine sî dela ostasii din Székelyhida petitiune, in care spunu, cà de sieptesprediece luni nu mai trasesera neci-unu soldu, de carele fusera defraudati, si asia infranti de fóme sî de brutalitatile oficiariloru nemtiesci, arata cà voiescu a trece in servitiulu Transilvaniei, inse sub cinci conditiuni. Dupa multe consultatiuni Apafi se decide in fine sî acceptandu unele conditiuni ale soldatiloru desperati, le trimite de comandante pe unulu Toma Ghekei.

Casulu acesta cu Székelyhida merita se'lu tienemu bine amente, din cause care se voru desfasiura in decursulu evenimenteloru.

Anulu 1664. In Ianuaru alu acestui anu Franciscu Belényesi trimisu la marele veziru cu scopu de a midiu loci micșiorarea tributulu, se reintórse inso-citu de unu ablegatu turcescu sî cu una scrisóre a marelui veziru adresata lui Apafi din Alb'a-gréca (Belgradulu serbescu), unde petrecea cu óstea in ernaticu. In acea scrisóre m. veziru in locu de a memora ceva de micșiorarea tributulu, respunde la alte plansori ale tieriei privítorie la rapirea prin turci a sateloru de prin pregiurulu Oradei sî a Ineului*), spune cà a poruncitu aceloru turci, cà se nu cuteze a rapí alte sate, decátu numai pe acelea, care era coprinse in registrulu lui Memhet-pasi'a, care se intabulasera sî in registrulu celu mare alu imperiului in Constanti-nopole, éra acelea sate mai anume in comitatulu Zaran-du in tienutul Halmagiului era se fia numai 40, candu colo in registrulu imperiale (falsificatu) se aflá 62; in fine vezirulu avertí pe Apafi, cà se administre regulatu tributulu; éra apoi fiinducà Mehmet-pasi'a dela Oradea cerea cu totuadinsulu voia, cà se intre in Transilvani'a spre a scóte pe ostirile nemtiesci din cetatile sî fortaretiele, prin care apucasera a se incuiba, vezirulu dà lui Apafi consiliu, cà se ridice sî elu óste in contra aceloru nemti alaturea cu Mehmet-pasi'a, cà de nu, acesta va ocupa de siguru acelea locuri pentru sultanulu loru, dela care apoi Transilvani'a anevoia le va mai recastiga.

Acestu limbagiu turcescu era celu puçinu astadata càtu se póte de sinceru. Dupa acestea se conchiana érași dieta la Cincu-mare, unde dupa alte consultatiuni tienute totu in cestiunea tributulu turcescu, Ștefan Nalátzi fu alesu de agentu la Pórta, spre a midiu loc restituierea sateloru rapite.

In acelasi tempu aici in tíera se ridica alta furtuna érași din partea ostasímei nemtiesci. Generariulu dela Satumare baronu Lupulu Godefridu Copp, sub a carui comanda stá sî garnisónele nemtiesci asediate

in unele fortaretie ale Transilvaniei, dupa ceea ce patise cu Székelyhida avendu prepusu asupra comandantiloru din acelea fortaretie, voiá se'i schimbe cu altii, éra spre acestu scopu trimite anume la Clusiu pe comisariulu imperatescu Ioanu Baptista. Garnisón'a nemtiesca din Clusiu constá pe atunci cá din una miie ostasi pedestrime sî calarime. Acea garnisóna, care inca nu'si primise soldulu de siešesprediece luni, in 21. Fauru fiendu scósa sub arme dechiarà, cà defraudata cumu este de soldu, ea nu mai voiesce a face servitiu, éra in 24. Fauru desdeminétia soldatii dandu'si semnu secretu prin trei puscaturi, concursera la locuinti'a comandantelui Hector a Brazen, unde alergara sî oficiarii, dintre carii comandantele calarime, unu omu fórte aspru, voindu a reinfrena seditiunea, trase cu unu pistolu asupra calaretiloru, fu inse inpuscatu de unu infanteristu; totu atunci comisariulu imperatescu inca fu vulneratu, oficiarii toti spoliati de ceea ce avea la sine si aruncati afara din cetate, éra cetatieniloru le amerintiara cu mórte, déca aru cuteza a se amesteca in afacerile loru. In dio'a urmatória soldatii trimitu pe unulu de ai loru sî pe unu cetatiénu anume Toma Sárvári, care scia nemtiesce, in deputatiune la Fagarasiu, unde se aflá pe atunci principele Apafi, carele primesce acea scire cu mare bucuria, sî fiinducà garnisón'a nemtiesca din Clusiu dechiarà prin deputatii sei supunere, indata se trimisera la Clusiu Georgie Gilányi si Georgie Véér in calitate de comisari, spre a primí omagiulu acelei garnisóne sî cetatea in posesiune.

Diet'a care se tienù in érn'a din 1664 fu érași una din cele mai furtunóse, éra causele principali ale certeloru au fostu totu cele de mai nainte: tributulu turcescu sî cumplit'a rapacitate a boieriloru, dintre carii mai multi apucasera a rapí mosii sî dominia unii dela altii. Din acestea cause Ioanu Bethlen díce (pag. 99): „Certele care domnescu intre noi, sunt atátu de mari, in càtu pociu asecura, cà pana la etatea mea acésta de cincidiece de ani, asemenea acestora nu am mai vedíutu.“

Dupa dieta principele Apafi la neincetatele rogamenti ale sociei sale dimite pe magnatulu Nicolae Zollyomi din prinsóre, pentrucá mai tardíu totu acelu boieriu desiuchietu se causeze cele mai mari griji lui Apafi sî tieriei, precumu vomu vedea mai desu in decursulu acestoru escerpte.

Dela Fagarasiu Apafi caletori la Clusiu, unde intr'aceea garnisón'a nemtiesca trecù in supunerea lui sub cinci conditiuni fórte favorabili pentru acei ostasi, caroru adeca li se numerara câte cinci taleri la mana, éra oficiariloru in proportiune mai multu, fusera asecurati, cà neci-unadata nu voru fi tradati imperatului nemtiescu, cà 'si voru potea ecsercita religiunea loru catolica intru tóta libertatea, cà stipendiulu li se va numera regulatu pe fiacare luna, in fine cà ori-càti din ei se voru asediá cu locuinti'a in Transilvani'a, se voru bucura de prerogative militari. Acestea conditiuni fusera coroborate cu sigilele staturiloru tieriei;

*) Ienó in comit. Aradului, séu dupa impariéla vechia in comit. Zaran-du.

preste acésta se decise, cá se mérga si càtiva consiliari cu principele la Clusiu, spre a participa la reluarea in posesiune a acelei cetati si a regula afacerile garnisónei. Pe ostasii nemtiesci ii asiediara parte in sasime, parte prin comitate, pentrucá poporul se'i tiena gratis. (Pag. 100.)

In acelea díle de érna petrecèndu principele sí boierii in Clusiu, s'au pusu cu totii pe ospetie sí betii, pe care Ioanu Bethlen le caracterisà insemnandu intre altele dóue casuri tragicomice, dintre care unulu este, cá in un'a de díle fiendu cu totii morti de beti, éra Dionisie Bánffi crediendu cá cumnatu-seu principele Apafi ar fi mai bétu sí decátu elu, sí voindu se'lu tiena, cá mari'a sa se nu dea cu nasulu de pamentu, cadiù insusi Bánffi atátu de reu, in càtu mai multe díle nu putea ambla, decátu numai razimatu pe báciu. In fine vindecanduse Dionisiu Bánffi, invità pe principele sí pe tóta curtea lui in castelulu dela Gelau, distantia numai de unu miliariu dela Clusiu. Ospetiulu cu care fu primitu acolo Apafi de cumnatu-seu, fu regescu, precumu se esprima Ioanu Bethlen. Mai multi magnati de ai tieriei inca au luat parte la acelu benchetu. Intre aceia era unulu Stef. Torma, omu robustu (validae staturae homo), carele inse s'a imbetatu atátu de cumplitu, in càtu ne mai sciendu de sine, cadiù in buda (retirata, esítoria) cu capulu in diosu, de unde scapà de mórte numai cu ajutoriulu altora, carii 'lu scósera din arom'a in care dedese.

Pre candu boierii tieriei nóstre se inbuibá in ospetie sí betii, marele veziru Küprili Ahmet-pasi'a iritatu prin invasiunile comitiloru Zrini din partea Croatiei, sí de altu-mentrea prea determinatu a feincepe in acea primavéra guer'a cu imperatulu Romaniloru, se prepará de esire din Alb'a-gréca (Belgradulu serbescu). In acelasi tempu Küprili dimite pe Stefanu Nalátzi noulu agentu alu Transilvaniei, in locu inse de a'i da un'a resolutiune dorita in cestiunea pentru care fusese elu trimisu, adeca restituirea sateloru sí tienuturiloru rapite, ilu inbraca cu dóue castane, ii dà sí alte dúoe cusute cu firu pentru principele Apafi, cumu sí trei epistole, adeca un'a scrisa in numele sultanului, prin care principele este laudatu pentru credinti'a sa sí pentru reocuparea Székelyhidei sí a Clusiului „dela blastematií de nemti“ (a maledictis germanis); aduo'a din partea lui Küprili totu catra Apafi, in care cela éra sí ilu mai indémna, cá se induplece pe ungureni a i se supune lui si protectiunei turcesci. Ambele acelea epistole portá dat'a de Alb'a-gréca 1. Martiu 1664; a trei'a adresata catra staturile Ungariei nemtiesci totu dela m. veziru sí totu cu scopulu aici aratatu. Tecstulu celoru dúoe epistole citate e pastratu de Ioanu Bethlen in traductiune latinésca facuta din limb'a turécscá, éra alu celei din urma lipsesce**). Destulu atáta, cá

*) Tantaque inter nos nunc grassantur simultates, quales quinquagenarius nunquam me vidisse asseveraverim.

***) Pentru lectorii càti nu voru fi avutu ocaziune de a cunoáce stilulu resaritènu bombasticu de mai inainte, trecemu aici

Küprili cá toti portatorii de guera, determinatu a esi éra sí pe campulu sangelui, luá mesuri lingusitórie sí ametitórie, spre a castiga in partea sa pe ardeleni sí pe ungureni; Ioanu Bethlen inse nu crede turciloru, ci pre càtu maniosu, pre atáta sí fórte ingrijatu, cá nu cumuva se repórte turcii victori'a, cá-ci atunci ar fi vai de Transilvani'a, descopere la loculu acesta, cá se aflà cu cale, cá „Mich. Teleki barbatu cu mente destépta sí consangénu alu principesei Apafi, se fia trimisu cu instructiuni secrete la Satumare,“ pentrucá se spuna generariulu Copp sí canoniculu Mart. Kászoni, carele era unu feliu de plenipotentie imperatescu in acelea parti, cá Mich. Apafi nu a facutu nimicu de buna voia in contra imperatului Romaniloru, cá elu a ocupatu Székelyhid'a sí Clusiulu numai de frica, cá se nu le apuce turcii, dara cá dupa inchiaierea perei éra sí le va restitui; in fine Teleki se mai céra dela acei ómeni ai imperatului inca sí departarea garnisóneloru nemtiesci din fortaretiile transilvane Gherl'a, Betlénu sí Cetatea-de pétra, in care se incuibasera, pentrucá de nu, éra sí voru avea nevoia cu turcii. Adeca cu alte cuvente: ardelenii aru fi voitu se scape tier'a de nemti, cá sí de turci; atáta numai, cá aristocrati'a de atunci sfasieta in partite, ne avendu neci radecine in poporu, sí de altu-mentrea fórte corupta sí brutala, in locu de a se apropié, totu mai multu se departá de asemenea scopu; macaru-cá insusi Ioanu Bethlen scrie tocma sí la loculu acesta cu multa oróre despre regimulu nemtiescu din Ungari'a, precumu sí despre garnisónele nemtiesci, care furá, predá sí ucidea pe locuitori*).

In 20. Aprile Mich. Apafi primesce una epistola secreta a imperatului Leopoldu cu dat'a din Ratisbona (Rastadt) 22. Martiu 1664. In acea epistola imperatulu arata, cá petrecèndu elu la diet'a germana, care se tenea in Ratisbon'a, aflase de missiunea lui Teleki la Copp sí la Kászoni, de aceea elu lauda lealitatea lui Apafi si adaogèndu, cá una din causele guerei de atunci ar fi tocma apararea Transilvaniei de jugulu turcescu, promite acestei tieri „protectiunea sa imperiala-regésca, pre càtu tempu staturile tieriei voru persevera in fidelitate si devotiune catra elu, sí pre càtu le va sta prin potintia, voru inainta

dupa Bethlen in traductiune latina titulat'ra, ce'si dà siesi sultanulu in asia numitele fermene sí hatsierife si pe care o dá elu lui Apafi; aceea si suná: Prea potentele sultanu Mehmet Chan, fiulu sultanului Ibrahim totudeauna victoriosu. Catra tene principe gloriosu intre principii veneratori ai lui Isusu, ai natiunei cristiane si ai gentei nazarene moderatiu, gloria sí onóre toturoru, prea eminenté Michailu Apafi, a carui fine se fia fericita sí ilustra!

Prin acésta scrisóre a nóstra imperatésca prea escelenta, iti aratamu tie, cá te amu cunoscutu pe tipe de sierbu credintiosu alu prea fericitei nóstre porti etc. etc. Éra marele veziru se titulá pe sine asia: Nos Küprili Amhet Bassa Dei gratia Serenissimi, Gloriosissimi, Victoriosissimi ac Miraculosissimi Imperatoris totius mundi et Regis omnis habitatae terrae magnus consiliarius ac plenipotentarius.

*) Pag. 108—109.

interesele lui și ale binelui comunu;“ în fine imperatul adăose, că Copp și Kászoni au instrucțiune, că se comunice lui Apafi mai multe*).

Citindu Apafi acea epistolă, află de bine că se trimite pe Mich. Teleki érași la Satumare cu scopu de a întielege „Suae Maiestatis Mandata,“ precumu se esprima I. Bethlen.

Îndata după acestea principele Mich. Apafi se reintórce la Alb'a-Iuli'a, din cauza că socia-sa era aprópe se nasca. Preste optu dîle, adeca pe la începutulu lui Maiu, éca érași doi turci trimisi dela m. veziru catra M. Apafi, dintre carii unulu venise că se ecsecuteze tributulu pe anul trecut, éra celelaltu aduse porunca în scrisu, prin care m. veziru Küprili comite lui Apafi, că se se scóle îndata cu tóta óstea sa și se purcéda în contra blastematiloru și necredintiosiloru nemti, carii au impresuratu Nitra, promite totu-unadata, că după ce va trece postulu (Ramazanului), va maneca sí elu cu osti nenumarabili.

La acea porunca fórte neplacuta Mich. Apafi respunde „ecselenției sale“ marelui veziru în 9. Maiu, că bucuros ar pleca cu óstea la Nitra, îi lipsesce înse orice nutretiu pentru vite, cumu și bucate; preste acésta se teme, că de va esi cu óstea din tíera, nemtii voru intra pe alta parte și o voru ocupa.

Totu în acelu tempu Cuciug-Mehmet-pasi'a dela Oradea după multe alte rele câte facuse acelu turcu blastematu ardeleniloru, începù se amerintie lui Martinu Moldovanu comandantelui dela Székelyhida cu ruina și mórte, déca va cuteza se adune pentru garnisóna alimente și alte trebuintióse din satele învecinate.

Soldatii nemtiesci scosi din Székelyhida și din Clusiu și impartiti prin tíera nu încetá delá escesele loru, pana candu în Odorheiu omorira pe unu orașienu fruntasu, cu care ocașiune scolanduse locuitorii, tocara pe optu nemti.

Pre candu mar. veziru era se plece dela Alb'agréca (Belgradulu Serbiei), Apafi primesce de acolo duóe scrisori secrete, un'a dela unu junisioru anume David, trimisu inadinsu la turci, pentrucá se invetie limb'a loru bine, éra alt'a dela agentulu tieriei Lad. Baló. Amenduoi asecurá pe Apafi și pe tíera, că totu ce vedu ei dela turci, sunt numai fatiarii, vorbe desierte, că-ci turcii au cugetu spurcatu asupra Transilvaniei (adeca se o prefaca în pasialicu).

Totu în Maiu guer'a se reincepe în Ungari'a pe una linia fórte lunga, încependu adeca dela Esecu, Canis'a pana la Nitra. Noi înse ne reintórcemu totu la afacerile nóstre transilvane.

(Va urma).

Dimitrie Cantemiru, principele Moldovei.

(Fine).

Biografii lui Dim. Cantemiru au impartitu scriptele lui în tiparite și netiparite.

Între cele tiparite se numerá:

1. Istori'a despre crescerea și decadenti'a imperiului otomanu. Manuscriptulu în limb'a latina.

2. Sistem'a, séu starea religiunii turcesci. În limb'a rusésca, la St. Petropole în folio.

3. Lumea sí sufletulu, scrisu în limb'a elina și în cea romanésca sí tiparitu în Moldov'a. Acésta este una carte de coprinsu moralu, scrisa în forma de dialoguri.

4. Statulu actualu alu Moldovei. Manuscriptu latinescu, cu una charta. Tradusu în nemtiesce și publicatu de D. Büsching la anii 1769—1770.

Opuri netiparite (pana la a. 1771).

5. Istori'a vechia sí nóua a Daciei, carte mare în folio, scrisa romanesce. Totu acésta carte scrisa și latinesce s'a perdutu în marea caspica.

6. Istori'a creatiunii, cu adnotatiuni din fisica; manuscriptu latinescu suprascrisu: Theologo-Physica.

7. Istori'a ambelor case, Brancovanu sí Cantacusinu, în limb'a romanésca; manuscriptu în 4°.

8. Istori'a mohamedaniloru, din tempulu falsului profetu Mohamedu pana la primul imperatu turcescu; s'a perdutu în marea caspica.

9. Carte despre music'a turcésca, în 4°.

10. Elemente de musica turcésca, în limba romanésca, 4°. Afara de acestea scripte Cantemiru a mai compusu sí altele, pe care înse nu apucase a le finí; éra biografii sei din anii susu aratati voiescu a sci, că acestea manuscripte înca se mai aflá în fientia pe tempulu loru.

Cantemiru vorbea romanesce, latinesce, italie-nesce, grecesce, turcesce, persienesce, arabesce și rusesce, éra elin'a vechia, slavon'a și francésca le pricepea prea bine; adeca elu cunoscea unuspredece limbi, ceea ce sí în dîlele nóstre e mare raritate.

Cantemiru a cultivatu mai alesu istori'a cu cea mai mare diligentia; înse în filosofia sí în matematica înca înaintase departe, éra architectur'a 'i placea fórte multu. Bisericele pe care le-a edificatu elu în trei comune ale sale, s'au ecsecutatu după desemnulu și planulu seu.

Cantemiru a fostu membru alu academiiei de scientie în Berolinu; éra în dîlele, în care ajunsese scirea repausarei sale la St. Petropole, ambasadoriulu imperatului Germaniei primise dela Vien'a una diploma deschisa, prin care Cantemiru era denumitu principe alu imperiului romanu, (adeca i se aratase onórea de care avuse parte și nefericitulu Brancovanu); aflandu înse de mórtea lui, o remise suveranului seu,

Dupace impartasiramu acestea trasuri din viéti'a lui Dim. Cantemiru, se ne ocupamu puțin cu cartea

*) Imperatulul tituléza pe M. Apafi asia: Illustrissime Princeps! Sincere mihi dilecte! În textu domnesce tonulu spaniolu, de sí nu în mesur'a, în care se vede acela în actele publice din acelea tempuri.

sa titulata Descriptiunea Moldovei, alu carei coprinsu este de mare interesu si valóre, nu numai pentru romanii din Moldov'a, ci si pentru ori-care altii, in càtu de s'ar fi scrisu asemenea carte pentru una alta natiune mai fericita decâtu sunt romanii, de catra unu barbatu de greutate morala, scientifica, patriotica, precumu a fostu Dimitrie Cantemiru, ea s'ar afla in cea mai mica bibliotecuta privata, cá si in cele mai mari, éra preste unele parti din acea carte ai da prin cartile de lectura din scólele gimnasiali. Eruditulu consiliariu imperatescu G. F. Müller scriendu de dato St. Petropole 1764, díce in precuventarea sa compusa pentru acésta carte a lui Dim. Cantemiru urmatóriele:

„Acumu vinu la acelu scriptu alu principelui Cantemiru, care a datu ocaziune acestei prefatiuni, adeca la Descriptiunea Moldovei. Acesta este unu opu, pentru carele geografii si topografii nu potu remané indiferenti, pentruca acela revérta lumina prea frumósa preste istori'a, preste anticitatile si preste tóte asiedimentele tieriei (Verfassung des Landes). Eu cunoscú acestu opu de ani 40 aprópe. Principele Antiochu (fiulu lui Dimitrie) invetiá pe atunci la academi'a de scientie de aici, éra Ivanu Ilinski, carele fusese Amanuensis alu principelui Dimitrie, a fostu unulu dintre interpretii aceleiasi. Eu adeca audisemu pe atunci, cá originalulu a fostu scrisu de principele in limb'a romanésca, éra Ilinski ilu traduse in limb'a latina. In anulu 1732 principele Antiochu luá cu sine Descriptiunea Moldovei si Istori'a imperiului turcescu la Angli'a, éra de acolo la Franci'a. In acelu catalogu alu manuscrpteloru tata-seu, care este alaturatu la biografi'a lui, se citeste, cá aceeasi se afla in Oland'a sub tipariu.

Intr'aceea principele Antiochu a moritu, éra averea lui s'a vendutu cu licitatiune. Pe atunci comitele Thomson, generele marelui Bórhave, se aflá in Parisu. Acesta cumpará manuscriptele repausatnlu principie Cantemiru, si asia dede ocaziune, cá acelea se se reintórca la Rusi'a; cá-ci adeca dupa mórtea lui Thomson, comites'a Thomson le-a donatu vârului scu lui Avramu Kaav Bórhave, care fusese profesoriu la academi'a de sciintie de aici, dela care apoi le-a chironomitu dn. Kruse, consiliariulu actualu de statu si medicu de casa alu imperatului etc.“

Mediculu Kruse a donatu apoi Descriptiunea Moldovei consiliariulu Müller, din a carui prefatiune scóseramu acestea citate ale nóstre. Dela consiliariulu Müller acelasi opu trecù in manile lui D. Büsching la Berolinu, ceea ce aflamu din preambulu scrisu de densulu in a. 1769 publicatu si in editiunea germana din 1771 la pag. 24. Büsching apoi publicá Descriptiunea Moldovei mai antaiu in „Magazin für die neue Historie und Geographie etc., dupa care apoi editoriulu scóse una editiune nóua in 8^o pag. 341. Francofurtu & Lipsi'a. Din acésta editiune posiede acumu si bibliotec'a asociatiunei nóstre unu ecsemplariu donatu ei de dn. A. I. Papiu.

Prin câte mani straine a fostu destinata a trece una carte scrisa mai antaiu romanésce de unu principe romanescu in interesulu romaniloru, pana se ajunga órecandu si la cunosinti'a publiculu romanescu!

Habent sua fata libelli.

Pentruca lectorii nostrii, carii nu potu avé acésta carte, se'si castige óresicare cunoscentie despre coprinsulu ei, mai scótemu aici si sumariulu aceleia.

Descriptiunea Moldovei cá statu din sec. alu 17-lea coprinde trei parti, care se subimpartu in capete.

I. Partea geografica.

Capu I. Despre numele vechi si nóue ale Moldovei.

Capu 2. Despre situatiunaa Moldovei, limitii ei vechi si noi si despre clim'a ei.

Capu 3. Despre apele Moldovei.

Capu 4. Despre districtele si orasiile Moldovei.

Capu 5. Despre muntii si mineralile Moldovei.

Capu 6. Despre campiile si padurile ei.

Capu 7. Despre animalele selbatece si domestice.

II. Partea politica.

Capu 1. Despre form'a regimului Moldovei.

Capu 2. Despre alegerea Domniloru (Principiloru) tieriei.

Capu 3. Despre cerimoniile vechi si nóue ale ungerei si instalarei loru.

Capu 4. Despre confirmarea loru.

Capu 5. Despre depunerea (destituirea) loru.

Capu 6. Despre boierii Moldovei.

Capu 7. Despre armat'a moldovéna.

Capu 8. Despre cerimonialulu curtei.

Capu 9. Despre venatorile domnesci.

Capu 10. Despre ingropatiunea domniloru tieriei.

Capu 11. Despre legile tieriei.

Capu 12. Despre tribunalulu domnului si alu boieriloru.

Capu 13. Despre veniturile vechi si despre cele de acumu ale Moldovei.

Capu 14. Despre tributu si despre darurile, pe care Moldov'a le platesce pórti otomane.

Capu 15. Despre nobilimea moldovéna.

Capu 16. Despre ceilalti locuitori.

Capu 17. Despre datinele moldoveniloru.

Capu 18. Despre datinele loru de incredintiare (logodna) si de ospetiu séu nunta.

Capu 19. Despre datinele loru dela ingropatiune.

III. Partea a trei'a, despre clasa bisericaneloru si a carturariloru in Moldov'a.

Capu 1. Despre religiunea moldoveniloru.

Capu 2. Despre regimulu eclesiasticu.

Capu 3. Despre monastiri.

Capu 4. Despre limb'a moldoveniloru.

Capu 5. Despre literele loru.

Acestu sumariu in sinesi secu, este totusi de ajunsu, pentruca se cunóscemu din trensulu, ce tesauru

coprinde Descriptiunea Moldovei esita din condeiului lui D. Cantemiru, pentru publiculu romanescu, éra mai virtosu pentru locuitorii de nationalitate romanésca din Moldov'a.

† Dr. Eutimiu Murgu,

celu ce pana la 1850 portà cu demnitate apostolatulu natiunalitateri romanesci prin trei provincie romane, éra de atunci se retrase, ne mai potenduse întielege neci cu invetiaceii sei. — repausà in Bud'a joi 30. Aprile (12. Maiu). Inmormentarea e astadi sambata $\frac{2}{14}$. Maiu. Elu prin mórte, mai cá si Lamartine alu franciloru, a incetatu de a se supravietui. Inse candu a vietuiutu, a fostu alu nostru si apostolu mare alu causei nóstre, de aceea detorinti'a chiama pre toti romanii a versà lacrima de recunoscintia.

Biografi'a lui, strinsu legata cu istori'a natiunalitateri nóstre, ne rezervamu a o publicà mai tardiu, candu o vomu poté avé dela cutare comilitonu, séu invetiacelu de ai repausatului.

Fie-i tierin'a usióra!

Pana aici Albin'a Nr. 35.

„Elu prin mórte, mai cá si Lamartine alu franciloru, a incetatu de a supravietui. Inse candu a vietuiutu etc.“

Marturisimu cà nu pricepem de locu acestea cuvente misteriose ale Albinei, de aceea si dorimu prea multu, cá se i se dea ocaziune de a se esplica in un'a biografia bine scrisa ceea a voitu se intieléga prin acestea frase; éra in càtu pentru compunerea biografiei lui Eutimiu Murgu, noi scimu asia, cà se mai afla in viétia contemporani, chiaru conscolari de ai lui, carii l'au cunoscutu de aprópe, din conversatiune diurna, in cursu de una serie lunga de ani. Atat'a numai, cà Murgu vietuise in diverse provincii si tienuturi ale Daciei si ale Panoniei, de unde ar urma, cà acela care se va incumeta se scria biografi'a lui, va fi constrinsu a culege date din mai multe parti, dela mai multi contemporani din acei inaltiați preste miseriile diurne si scutiti de orice ura, séu si numai preocupatiuni personali, ómeni adeca, carii sciu ce insemna: De mortuis aut verum, aut nihil, cumu si: Cessat post fata livor.

Eutimiu Murgu, fiu de locotenente primariu, nascutu din confiniulu militariu banatienu, a studiatu la facultatea din Pest'a, éra apoi vediendu cà in patri'a sa Panoni'a nu póte avé neci-una perspectiva de inaintare, si mai alesu cà elu nu va putea face pentru romani aceea ce 'si propusese densulu tare si virtosu, cu tóta ardórea si devotamentulu unui june, care se incredea fórte multu in poterile spiritului seu, dupace scrise si cunoscut'a carte nemtiésca intru apararea natiunei sale, se determinà a'si parasí patri'a si a emigra pe urm'a lui Damaschinu Bojinca, carele dupace mitropolitulu serbescu ii respinsese rotundu rogamentea de a'lu admite la calugaria, inca in tómn'a

anului 1831 trecuse la Moldov'a si se asiediase in Iasi, unde preste catuva tempu ajunse „Jurisconsultu alu Moldovei, una functiune prea onorifica, care astadi nu mai ecsiste. Déca ne aducemu bine amente, apoi E. Murgu trecuse la Moldov'a numai pe la an. 1834, adeca camu pre candu urmase denumirea lui Alecsandru Dimitrie Ghica de domnu alu Munteniei si a lui Mich. Sturdza de domnu alu Moldovei, dupa care apoi generariulu comite Kiseleff dandu acelor domni frenel gubernementulu, se trase cu trupele rusesci in patri'a sa, si asia elementulu romanescu scapatu si de iataganulu turcescu, si de biciulu cazacescu, incepù a resufla mai usioru, séu incai credea cà resufla mai usioru. Cá ori-care epoca de natur'a celei din 1834, a facutu si acésta pre multi juni infocati cá se créda, cà acumu ar fi ertatu a face ori si ce spre a impinge pe natiunea romanésca cu tóta potentiós'a rapediune pe calea culturei si a libertatei nationale. Sermanii, cumu se mai insielara si aceia, cá si cei din 184 $\frac{8}{9}$, cá si cei din 186 $\frac{3}{4}$! Es ist schon dafür gesorgt, dass die Bäume nicht in den Himmel wachsen sollen, dícea puçini ani mai tardiu Rückmann, consululu generalu rusescu din Bucuresci, carele apoi a si lasatu unele pagine triste in istori'a tieriloru romanesci.

Lui Murgu ii casiunase mortisii, cà elu in calitate de profesoriu in Iasi se propuna filosofi'a. Ieromonachulu Efrosinu Poteca inca se incercase a propune in Bucuresci la santulu Sav'a filosofi'a dupa cea tiparita de elu. Ce se vedi inse, calugarii greci dechiarara filosofi'a lui de eresu si pe elu de ereticu, si nu se lasara, pana nu midiolocira departarea lui Poteca la monastirea Motru si cassarea catredei de filosofia, care apoi si remase cassata pana la mergerea dlui A. Tr. Laurianu in Bucuresci (1843?). Domnulu Moldovei era unu omu din cei mai prudenti ai tempului seu, elu isi cunoscea positiunea sa, era si obligatu rusiloru pana dupa urechi; apoi vedi bine, cà rusii inca nu voiá se audia nimicu de filosofia si de alte scientie mai inalte la romani; pentru-cà ce dícea ei? Moldo-vlachii sunt slavi curati; ce mai ambla ei tandalindu cu vechitur'a loru de dialectu corcitu cá vai de elu, voindu a'lu cultiva si a face din elu limba si inca limba apta pentru a cultiva in trena scientiele? Se mai astepte ceva, diece duóedieci de ani, atunci apoi voru vedea ei. — La S. Sava se sistemisase catedra pentru limb'a rusésca, una parte considerabila din boierii functionarii si comerciantii moldoveni cunoscea limb'a rusésca, buletinulu tieri era inpestritiatu preste totu cu terminologiile rusesci. Apoi Murgu, care'si petrecuse tenere-tiele sale in ura si urgia permanenta cu serbii, dusesse cu sine ur'a in contra totu ce este slavonescu pe lume; apoi ce e dreptu, precumu amorea lui catra natiune, asia si ur'a lui catra cei de alte natiuni, éra mai virtosu catra slavi si unguri, era cu totulu escesiva. Se pare cà atatu Domnulu, càtu si Georgie Asachi, pe atunci referendariu alu scóleloru, apu-

casera a cunoşce acésta patima a lui Murgu si sciá, că elu nu se va putea conteni, că se nu amestece in prelectiunile sale filosofice totu feliulu de aplicatiuni la unu poporu séu altulu. Asia in un'a de díle domnulu chiama pe Murgu la sine si vorbindu'i in tonu prea blandu, ii díce: Éca'ti inmultiescu plat'a (ni se pare cu 200 galbini), numai că se te lasi de filosofia, si anume se nu mai vorbesci nimicu despre cutare lucruri. — Acestea ni le spunea noue Murgu in Septembre alu anului 1836, in Bucuresci, unde venise pe atunci, si unde se aflá petrecédu in acelea díle si cativa ardeleni, carii caletorisera acolo in experientia, cá de un'a mare raritate pe acelea tempuri.

Din caus'a susu atinsa Murgu separatu pe moldoveni, se cerú la S. Sava, punendu totu conditiunea sa stereotipa: catedr'a de filosofia. Dn. Petru Poienariu, pe atunci directoriu alu scóleloru in Munteni'a, in respunsulu seu datu in scrisu ii díse camu asia: Déca vei veni, vei fi bine vediutu la noi; éra in càtu pentru specialitatea ce vei avea a propune in colegiulu S. Sav'a, ne vomu intielege mai tardíu. Murgu inse venindu la Bucuresci, pretinse cu totuadinsulu restaurarea catedrei de filosofia, pentrucá elu se sí póta incepe prelegerile. Dn. Poienariu si efori'a scóleloru compusa pe atunci din cativa boieri mari, temporisá mereu, amanandu pe Murgu din un'a dí pe alt'a. Dela unu tempu inainte Murgu isi perde rabdarea si deschide prelegeri private, la care accurgea junimea din Bucuresci inca si din familiile mai de frunte. Efori'a se uitá p'ntre degete si tacea. Murgu inse nu se opresce acilea, ci se incérca a trage in judecata pe P. Poienariulu, pentrucá l'ar fi insielatu, cà-ci 'iar fi promisú catedr'a de filosofia, pe care acumu nu ar voi se 'io dea. Asia trecura anii pana catra 1839, pre candu se audí dintr'una-data, cà in Bucuresci s'ar fi descoperitu unu complotu in contra domnitoriului, cà capulu acelu complotu ar fi junele Mitica (Dimitrie) Filipescu, carele apucase a intra in relatiuni amicabili cu Murgu, cà iususi Murgu ar fi fostu amestecatu in acea conspiratiune, din care causa l'au si arestatu, éra apoi l'au transportatu prin Turnurosiu la Sibiiu, unde datu fiendu in man'a comandantelu br. Wernhardt, acesta nu multu dupa aceea 'lu lasà cá se 'si védia de cale. Pare-mi-se cà Murgu scapádu din Sibiiu se oprí mai antaiu in Lugosiu.

Care au fostu lucrarile si suferintiele lui Murgu din anulu 1839 inainte; ce a patitu elu in Vien'a si in Bud'a, din care cause, séu sub ce preteste fu arestatu si aruncatu in prinsorile din Pesta; cumu a fostu eliberatu in 1848 impreuna cu alti captivi politici; ce a intreprinsu dupa aceea mai alesu între romanii din Banatu; cumu apucá a se arunca in partea curutiloru lui Kossuth; candu si in ce modu cadiu in manile lobontiloru; cumu acestia 'lu condannara la inchisóre noua cá pe unu rebelu; in care annu isi recastigá si elu libertatea in urmarea unei amnestii; din care cause nu s'a mai potutu intielege Murgu mai intru nimicu cu connationalii sei; pana la ce mesura temperamen-

tulu, zelulu seu escesivu, inflacarat'a dorintia de a'si vedé natiunea fericita cu ori-ce pretiu, voru fi fostu sorgintile adversitatiloru si suferintieloru sale, acestea tóte a ni le descrie in modu cu totulu obiectivu sunt chiamati acei compatrioti ai loru din Panoni'a, carii l'au cunoscutu de aprópe, carii au avutu a face cu elu si in bine si in reu.

Scriitoriulu acestoru linii a cunoscutu din parte'si in Murgu pe unulu din puçinele talente extraordinarie si caractere cá de bronzu, inse fórte nefericite, din causa cà elu nu'si cunoşcea bine generatiunea sí tempulu in care se aflá, éra contemporanii sei inca nu sciá se se pórté cu densulu. Ce era mai firescu, decátu cá desele si infricosiatele deceptiuni, abandonarea, parasirea lui din partea acelora chiaru, pentru carii credea elu cà trebue se'si sacrifice totu, se'i descórde elasticitatea spiritului, se'i inple ánim'a de dorere muta, care este cea mai fiorósa din tóte dorerile, sí in fine se céra cá si celu eliberatu din bastil'a dela Parisu dupa captivitate de patrudieci de ani, cá se'lu conduca éra'si in chiliór'a cea intunecósa, in négr'a singuratare, pentrucá elu nu mai cunoşcea pe nimeni in lume sí nu se mai putea intielege cu nimeni.

Thali'a sí Melpomene in Transilvani'a.

Teatrulu in Transilvani'a se póte considera preste totu cá una planta tenera si reu ingrijita, care pre càtu scimú noi, nu este neci de sieptedieci de ani. Pe frontispitiulu teatrului magiaru din Clusiu sta anulu 1813. Nepotintiósele incercari ale natiunei magiare facute pana la acelu anu spre a transplanta acésta institutiune in viéti'a loru sociale, vedile descrise in istori'a lui Kóvári.

Teatrulu nemtiescu din Sibiiu este transformatu din un'a bastila vechia, prin renumitulu patriciu sibianu Hochmeister.

Teatrulu din Brasiovu nu e teatru, ci este un'a vechitura de sala, adaptata, reparata, petecitá, éca asia; proprietate, privata a unei familii patriciane. Dela anulu 1836 incóce brasiovenii se incercara de câteva ori a innaltia Thaliei unu edificiu, carele se merite numele de teatru. In 1836 preliminarulu speloru edificarei teatrului fusese calculatu la sieptedieci de mií fiorini mon. conv., éra loculu destinatu spre acestu scopu era celu dela pórt'a vamei, alias pórt'a monastirei. Pe atunci partit'a care voiá edificarea teatrului, inpinsese lucrulu asia departe, in càtu se adunase si una parte de materialu, pentru edificiu. Din contra partit'a numita a betraniloru, injurá si afurisea pe acei „nebuni, carii ceru infintiarea acelei scóle pe coruptiune, cá si cumu nu ar fi destula coruptiunea produsa prin infintiarea aleei de catra prisonierii franci adusi aici între anii 1813—1814.“ Acea partita remase pentru atunci victoriósa. Partit'a inse „liberala“ sasésca dupa càtiva ani éra 'si incercá „noroculu,“ se mai facura preliminaru; si in

tempulu absolutismului se adunà din nou materialu de edificatu. Inse preliminarulu asta-data continea sumusiór'a de 160 pana la 200 de mii fior. „Enormu, enormu, saracia, falimentu, ruina totala a familiiloru!“ strigà partit'a vechia. Ce e dreptu, cà acésta partita mai fu ajutata inca si prin inpregiurarea, cà in anii de curendu trecuti vreo trei societati de actori germani facura falimentu unele dupa altele, éra un'a séu duóe compuse din individi necalificati, séu fara vocatiune pentru teatru, facura si fiasco, dupa care se si respandira in tóte venturile rosei. „Bravo!“ strigà partit'a vechia, „duca-se la Han-tataru, in orasie pline de aristocrati, éra pe noi se ne lase in pace cu secatorele loru etc.“ In favórea betraniloru mai vorbira si càtiva ani de crise comerciali, in care tempu unu mare numeru de familii abia 'si potea castiga pana de tóte dílele, fara cá se fia in stare de a pune macaru unu cruceriu la parte; altele éra si saracite cu totul, luara lumea in capu, adeca trecura in Munteni'a.

Asia Brasiovulu nu are teatru neci pana in dio'a de astadi.

Alte teatruri nu mai scimu necairi in Transilvani'a, pentrucà saraciile de salisióre adaptate pe la unele orasia dóra nu le vomu insultá cu nume de teatru.

Acumu se trecemu la teatrele romanesci din Transilvani'a.

Ce? teatre romanesci in Transilvani'a? Se vedemu; inse numai pe càtu scimu si pe càtu ne aducemu noi aminte din cursulu vietiei nóstre.

In érn'a anului 1825, pre candu me affámu invetiandu la gimnasiulu din Blasiu, in rectoriulu seminariului s'a jucatu de catra junime Aulularia lui Plautus, dara precumu mai cà se intielege de sine, totu in limb'a lui Plautus; destulu inse cà diletantii carii s'au incumetatu a esi pe scena, au fostu juni daco-romani. Publiculu constá din profesori, clerici si studenti. Cei carii pricepea bine limb'a latina, ridea si aplaudá, fara „frenesiá,“ chiaru si fara „entusiasmu,“ inse cu multa placere. Éra decoratiunile gáciti cumu era. Acelea era albe, facute din pensatiesuta de manile romancutiiloru nóstre. Éra scen'a, podulu? Nu ve mai sciu spune, cà eramu prea micu, nu o vedeamu, ci vedeamu numai capetele actoriloru improvisati, apoi neci cà me taiase capulu cá se intrebú; presupunu inse, cà au fostu câteva scanduri puse pe vreo trei patru grindi.

In tómn'a anului 1831 veniramu siepte insi dela facultatea filosofica din Clusiu in seminariulu din Blasiu. Toti siepte insi apucaseramu a merge de càte trei patru ori la teatru in Clusiu, inse numai pe furisiu, mai alesu tómn'a camu pe la inceputulu cursuriloru, pentrucà pe atunci mergerea la teatru era oprita studentiloru sub pedepse grele, cumu carcere, note rele etc. La vreo trei din acei siepte juni ne casiunà cá se producemu si noi la lasat'a secului de Craciunu ceva, ce ar semena cu teatru. In anulu

dintaiu ne produseramu, dieu nu mai sciu cu ce secatura mica compusa de mine, inse numai in presentia profesoriloru, sér'a la mésa, imbracati éca asia, care cu ce aveamu. Se vede cà profesorii nostrii voru fi aflu gustu la bagatel'a nóstra, cà-ci in locu se ne infrunte, dumnealoru ne felicitara. Se vedi curagiu la noi. Acumu ne bateamu capulu, cà cumu se ne producemu la anulu. Noi adeca credeamu, cà nu se póte mai curendu, pentrucà numai uua-data in anu este lasat'a secului de Craciunu; apoi dupa unu usu vechiu numai atunci era ertatu junimei a face „càte o nebunia de carnevalu.“

Intr'aceea urmà alegerea episcopului Ioanu Lemeni, apoi instalatiunea lui. Pentru acea ocaziune dn. Tim. Cipariu, pe atunci profesoriu, compuse una ecloga prea frumósa, pe care amatorii o potu citi, pentrucà s'a tiparitu. Rolele acelei ecloge se impartira intre noi. Mai scie Ddieu, cumu o vomu fi executatu, destulu inse cà numerosulu publicu a remasu — cumu se dícu? incantatu.

In érn'a anului 1832 pare-mi se la Craciunu, ceruramu un'a sala dela ieromonachi, asiediaramu in ea unu podisiuru, apoi ce mai sciu eu ce feliu de mecanismu de trei cuié, decoraramu scen'a cu câteva — linceóle (lepedeie, cersiafuri), apoi representaramu — éra si nu mai sciu ce cá pamentulu, cà-ci eu din totu ce am scrisu pana la etate de 25 de ani, nu am pastratu nimicu, pentrucà nu a meritatu de locu.

Din acelu anu inainte ne casiunà, se intielege cà nóue càtoruva teneri, éra nu altora, cá se infintiamu, vedi dómne, acolea in Blasiu „unu teatru cumu se cade.“ Spre acestu scopu manecaramu multa lume 'mperatfa, cu epistole mai alesu pe la protopopi si cu liste acolea pe locu, si adunaramu sumusiór'a, paremi-se de 414 fiorini valuta de Vien'a. Acésta suma nóue ni se parú pe atunci atátu de colosala, in càtu pe mine me si trimisera indata la Sibiiu, pentrucà se cautu acolo unu zugravu, carele se ne faca duóe coulise (perdele) si dóra patru sufite. Am aflu pe betranulu Neuhauser, alu carui fiu imi fusese comilitonu la facultatea filosofica; acela ne facú pentru acea sumusióra totu ce amu cerutu noi, ba inca ne mai remase unu restu de banisiori, din carii se cooperira spesele pentru duoe caletorii si alte spese pana la infintiarea „teatrului din Blasiu.“

Ei, bine, „teatrulu“ este acumu infintiatu; inse ce era se se represente pe acea scena, candu noi junimea de atunci, nu dispuneamu de una singura piesa dramatica, necumu originala, dara neci tradusa; inse care din noi ar fi fostu in stare macaru numai de a traduce pe atunci cumu se cade, una singura piesa din vreun'a limba européna?

Din acea perplexitate ne-au scosu mai antaiu dn. Cipariu, apoi si repausatulu Ioanu Rusu, profesoriu de istoria generala si auctoriulu Icónei pamentului, Acei doi barbati ne tradusera câteva piese, pe care le-au alesu din colectiuni de drame usiorele, destinate a se representa in cercuri familiari

si prelucrate asia, in càtu ne i-una rola de femeia se nu obvina intrinsele; pentrucà in casulu contrariu ar fi fostu vai de noi. Asia s'a si intemplantu: s'au produsu in vreo trei patru ani in serbatorile Craciunului càte duce, multu trei piese, totudeauna in unulu din museurile seminariului.

(Va urma.)

Nr. 131—1870.

Protocolulu siedintiei extraordinarie a comit. asoc. trans.

tienute in 5. Maiu 1870 sub presidiulu Rev. dn. vicepres. Ioane Hanni'a, fiindu de facia dd. membrii Il. sa dn. cons. aulicu Iac. Bolog'a, Il. sa dn. cons. gub. Pav. Dunc'a, Il. sa dn. cons. gub. Elia Macelariu, Il. sa dn. cons. finant. Petru Manu, dn. capitane pens. Ioane Bradu, dn. adv. dr. Ioane Nemesiu, dn. ases. cons. Zach. Boiu, dn. prof. I. Popescu, dn. secret. II. Ioane V. Rusu, dn. capit. si cassariu alu asoc. Const. Stezariu si dn. redact. si bibliot. alu asoc. Nicolae Cristea.

§ 46. Dn. vicepresied. arata, cà nu s'a potutu tiené siedintia lunaria la terminulu statoritu, carele e marti'a cea dintai, dupa prim'a fiacarei luni, din cauza, cà unii dintre dd. membrii ai comit. au fostu ocupati cu siedintiele sinodului archidiececanu gr. or. tienutu totu pre acelu tempu.

Spre scientia.

§ 47. Totu dn. vicepres. impartasiesce charthi'a fostului comitetu arangiatoriu pentru bun'a primire a membriloru asoc. la adunarea gen. tienuta in Siomcut'a mare, prin carea inteleginti'a romana din distr. Cetatei-de pétra, dorindu cà resp. districtu se se inscrie intre membrii fondatori, a trimisu la asociat. 200 fior. in 2 oblig. trans. urbariale, cumperate din sum'a restanta a colecteloru, facute cu ocasiunea arangiarei bunei primiri a membriloru asoc. adunati la Siomcut'a mare in 10. Aug. 1869, alaturandu si 1 fr. pentru resp. diploma. Cu aceea ocasiune numit'a intelegintia mai trimite la asociat. alti 25 fr. cu aceea declaratiune, cà de cumu-va s'ar realisá fondulu teatrului nationalu, se se alature la sum'a aceluasi fondu; ér déca nu s'ar poté realisá, atunci se se adauge la fondulu academie (Nr. 125).

Conclusu. Se iea spre placuta scientia cu aceea, cà resp. obligatiuni transpunenduse cassei asoc., totuodata pre numele districtului resp., conformu §-lui 6 p. 1 din statute, se se estradea diplom'a de membru fondatoriu alu asoc. trans.; ér in càtu pentru celi 25 fr. v. a. trimisi pentru fondulu teatrului nationalu, se decide, cà aceia se se depuna deocamdata spre fructificare in cass'a de pastrare de aici, pre langa o carticica deosebita.

§ 48. Cu ast'a ocasiune dn. cons. aul. Iacobi Bolog'a aducundu inainte, cumuca, precumu scie dsa si altii dintre membrii comitet., cu ocasiunea adunarei gen. a asoc. tienute la Siomcut'a mare in an. tr. s'a fostu arangiatu unu balu in favórea fondului asociat., postesce deci pre presidiu, cà se'i dea desluciri, cà ce rezultate a avutu acelu balu in favórea asociat. Dupace presidiulu respunde, cà in astu obiectu pana

acumu n'a primitu neci o scire, dn. interpelante face propunerea, cà fostulu comitetu arangiatoriu se se postésca a servi cu desluciri si informatiuni in obiectulu din cestiune.

Propunerea priminduse, se ridica la valóre de concludu.

§ 49. Se presentéza conspectulu cassei asociat. pre tempulu acestei siedintie, din carele se vede, cumuca cass'a asoc. dupa subtragerea erogatelor de pana acumu are in proprietatea sa sum'a de 41950 fr. 12 cr.

Spre scientia.

§ 50. In legatura cu acésta se mai raportéza despre banii incursi la asociat. cà tacse de membrii ord., cà interese dupa couponii oblig. de statu, cumu si cà prenumeratiune la Transilvani'a pe 1870, si anume: a) cà tacse de membrii ord. si pentru diplome au incursu 77 fr. (Nr. prot. ag. 117, 119, 123 si 126); b) cà interese dupa couponii oblig. de statu au incursu 27 fr. 30 cr. (Nr. 120, 121); c) cà prenumeratiune la „Transilvani'a“ 16 fr. (Nr. 102, 103, 113, 115 si 119).

Spre scientia cu aceea observare, cà aceloru domni, cari cu asta ocasiune s'au facutu membrii ord. noui ai asoc., se li se espedeze din partea secret. resp. diplome.

§ 51. Directiunea despart. cerc. alu Brásiovului (I.) asterne protocolulu siedintiei lunarie a subcomitet., din carele se vede, cumuca dela partea aceluia s'a facutu dispositiuni pentru incasarea tacseloru restante de membrii ord., cumu si ca membrii celu puçinu de aici inainte se platésca regulatu tacsele prescise.

Totu-odata numit'a directiune trimite unu conspectu despre 55 comune tienutórie de resp. despartimentu, care conspectu arata si agenturele comunali si numerulu sufleteloru romani din acele agenturi.

In urma se aduce la cunoscientia, cumuca din partea subcomitetului s'a decisu, cà membrii agentureloru comunali se se indemne in comunele resp. a castigá pre càtu se póte mai multi membrii ajutatori, ér preotii se fáca dispositiunea, cà in parochi'a loru se se adune dela poporeni in biserica cu disculu pentru asoc. pre anu celu puçinu atáti cruceri, càte suflete sunt in resp. comuna bisericésca; in urma cere a se trimite vreo 200 blanquette de cuietantii tiparite (Nr. prot. ag. 111).

Conclusu. Raportulu directiunei amentite se iea spre scientia cu placere, si comitet. 'si esprima multiamirea sa fácia cu dispositiunile luate de subcomitet. desp. I. in favórea prosperarei asoc. Ér in càtu pentru cerutele blanquette tiparite, fiinducà in presentu nu se mai afla de aceste aici, se decide a se tipari in 5000 ecsempl., inse in formatu mai mare, decumu fù celu de pana acumu.

§ 52. Directiunea academie reg. de aici multiamesce pentru doue opuri romane (actele societatiei „Transilvani'a“ (daruite in favórea bibliotecei academie (Nr. 112). Spre scientia.

§ 53. Dn. prof. gimn. in Brasiovu Lud. Adolfu Szimiginoviciu-Staufe trimite pentru bibliotec'a asoc. unu ecsempl. din opulu seu: „Der Klosterbau,“ Erzählung aus dem romanischen Volksleben, cu aceea declaratiune, că acestu opu l'a edatu cu intentiunea de a face cunoscute poeziile romanesci si in cercurile germane, si dice, că acestei nesuintie va remanea fidelu. Deci cere a se luá din partea asociat. notitia despre corectitatea nisuintiei sale (Nr. 114).

Se decide: a se predá numitul opu spre censure dlui ases. cons. Zach. Boiu cu aceea, că se refereze la tempulu seu in asta privintia.

§ 54. Junimea romana dela academi'a de aici aduce multiamit'a sa comitetului pentru initiativ'a luata in cestiunea infientiandei academia romane de drepturi (Nr. 116).

Spre scientia.

§ 55. Dn. secret. I. Georgie Baritiu prin scrióri'a sa constatandu primirea unoru comunicate ale comit. si relevandu totu-odata unele impregiurari relative la edarea fóiei asoc. etc., cere a i se mai asemná alti 200 fr. pentru tiparirea Transilvaniei (Nr. 118).

Conclusu. Impartasirile dlui secret. I. luanduse spre scientia, esolvirea anticipatiunei cerute de 200 fr. se se asemneze la cass'a asoc.

§ 56. Secret. II. in necsu cu conclusulu comit. din 5. Aprile a. c. § 38, prin carele se decise tiparirea documentelor de legitimare pentru membrii ajutatori ai despartimentelor cercuale, presentéza 2 ecsemplaria de proba tiparite si propune, că comit. aflandu de bunu vreunulu din aceste doue documente de legitimare, se binevoiésca a decide, că in câte ecsemplaria se se tiparésca?

Conclusu. Comitet. adoptandu de mai corespondietoriu scopului, ecsempl. de proba cu formatulu mai micu, decide, că acela se se tiparésca in 5000 ecs. si se se impartiésca in numerulu recerutu pre la tóte despartimentele cerc. ale asociat., ér contulu tiparirii se se presenteze la tempulu seu comitetului spre a se asemná esolvirea aceluia.

§ 57. Comisiunea esmisa in siedinti'a comitet. din 2. Nov. 1869 cu scopu de a se consultá si a'si face propunerile sale, in privinti'a modalitatiei punerei in lucrare a unoru concluse ale adun. generale dela Siomcut'a p. XXI. relative la proiectele coprinse in disertatiunea dlui secret. minist. Lad. Vajda intitulata: Cateva cuvente de a dá espresiune solena recunoscintiei nóstre catra barbati nostri prea meritati etc. prin referentele seu referéza in cestiunatul obiectu.

Numit'a comisiune in raportulu seu cu privire la modalitatea punerei in lucrare a resp. conclusa ale adun. gener. p. XXI. lit. a, d si g, face urmatoriele propuneri:

1. Relativu la conclusulu p. XXI. lit. a), prin care adun. gen. dispune, că se se faca unu Albumu despre biografiile barbatilor nostri, celor mai meritati, insarcinandu pre comitet. a face spre scopulu acesta propunerea necesarie.

Comisiunea propune dreptu modalitate pentru efectuarea mai secura a citatului conclusu, escrierea de premia pentru elaborarea de biografii relative la aceli barbati repausati, ce merita a se eternisá din partea natiunei. Opurile intrate astufeliu, censuranduse si aprobanduse, se se tiparésca pre spesele asoc., punenduse in fruntea biografiei fiacarui barbatu distinsu, si protretulu aceluia, potenduse acela procurá, pre câtu se póte mai genuinu.

2. Relativu la conclusulu totu sub p. XXI. lit. d) atengatoriu de introducerea unui registru (o forma de carte de auru), in carele se se petréca numele acelora, cari se distingu prin beneficia pentru inaintarea literaturéi si culturéi poporului romanu, comisiunea propune, că resp. conclusu in interesulu generalisarei aceluia, se se impartasiésca pre calea diarielor romane, in totu coprinసు seu, cu resp. desp. cerc. ale asoc. cu rogarea de a relationá din tempu in tempu despre atari binefacatori si sacrificatori, aratandu cu esactitate si numele sacrificieloru, ajutozialoru séu fundatiuniloru facute, cumu si scopulu distinctiunei acelora; comitet. pre basea ataroru relatiuni esacte, se referenze la fiacare adunare generale despre atari benefactori, si dupa urmat'a aprobare numele lor se se petreca in asia numit'a carte de auru, pre langá o scurta notitia biografica, alaturanduse la aceea dupa potentia si portretele respectiviloru.

3. Relativu totu la conclusulu adun. gen. de sub p. XXI. lit. g), prin carele se decide, că se se provóce aceli membrii-ai asoc., cari locuescu in partile muntóse cu totulu neproductive si cunoscú relatiunile locali, că se adune unele date informatorie despre starea miserabila a locuitoriloru romani din acelea tienuturi: Comisiunea face propunerea, că si acestu conclusu alu adun. gen. comunicanduse cu despart. cerc. alu muntiloru apuseni, totu-odata acele se se postésca, că se asterna incóce catu mai curendu datele necesarie indigitate in p. 1—6 din cestiunatul conclusu, că asia apoi acestu comitetu pe basea acelor date, la tempulu seu se póta elaborá unu proiectu despre modulu, ce amesuratu impregiurariloru asoc. 'lu va aflá mai corespondietoriu, spre a veni dupa potentia in ajutoriulu inbunatatirii starei materiale a locuitoriloru romani din muntii amentiti, care proiectu apoi se va substerne adun. gen. spre esaminare si aprobare.

Punenduse in ordine la discussiune p. 1, 2 si 3 relative la propunerile comisiunei, dupa o desbatere mai indelungata si seriósa se decide: a se ridicá la valóre de conclusu alu comitetului, alaturanduse totu-odata la acestu protocolu si raportulu motivatu alu resp. comisiuni.

§ 58. Dn. vicepresied. arata, cumucá fostulu colectoriu alu asoc. in Clusiu Ioanu Pamfilie, inaintanduse la demnitatea de canonicu metropol. in Blasiu, din asta cauza pana acumu in Clusiu nu s'a pototu alege subcomitetulu cercuale, nefiendu cine se iea initiativ'a; deci propune, că se se insarcineze din partea

comitetului in asta afacere, dn. asesoriu sedriale si membru asoc. Iosifu Popu.

Conclusu. Propunerea asta priminduse, se decide a se scrie in asta privintia susu numitului dn. ases.

§ 59. Dn. capitanu si cassariu alu asoc. Const. Stezariu facându cunoscutu, cumucà dsa are se se departe de acasa pre càtuva tempu in afaceri momentóse, róga pre comitetu, cá se binevoiésca a increditiá cuiva dintre membrii sei, ingrijirea de afacerile cassei asoc. pana la reintórcerea sa.

Conclusu. Dn. consil. gub. si membru comitetului Pav. Dunc'a este rogatu a lua asuprasi ingrijirea de afacerile cassei pana la reintórcerea dn. cassariu.

Cu aceste fiindu tempulu inaintatu, siedinti'a comitetului inceputa la 4 óre dupa amiadi, se inchide la 7 óre sér'a, defigënduse continuarea accia pre mane in 13. Maiu dupa amiadi la 5 óre.

Sibiiu datulu cá mai susu.

Ioane Hannia mp.

I. V. Rusu mp.

vicepres.

secret. II.

S'a cetitu si verificatu Sibiiu in 17. Maiu 1870.

Bolog'a mp. P. Dunc'a mp. Z. Boiu mp.

Nr. 132. 1870,

Protocolulu siedintiei estraord. a comit. asociat. tvans.

tienute in 13. Maiu c. n. 1870 sub presiulu Rev. dn. vicepres. I. Hannia, fiindu de facia dd. membrii: dn. cons. aulicu Iacobu Bolog'a, dn. cons. gub. Pav. Dunc'a, dn. cons. gub. Elia Maccariu, dn. senat. P. Rose'a, dn. capit. pens. I. Bradu, dn. adv. dr. I. Nemesiu, dn. ases. consist. Zach. Boiu, dn. secret. II. si membru comit. I. V. Rusu, dn. red. N. Cristea si dn. adv. dr. Dum. Racuciu.

§ 60. Presiulu pune la ordinea dilei raportulu comisiunei esmise in siedinti'a lunaria a comitet. din 5. Aprile á. c. (§ 43), cu scopu de a studiá si a raportá asupra propunerii dlui consiliariu aulicu Iac. Bolog'a, relative la cestiunea academiei romane de drepturi.

Dn. consil. gub. Pav. Dunc'a luandu cuventulu, cá presidente resp. comisiuni arata, cá cu ocaziunea desbaterei asupra atinsei propunerii maioritatea comisiunei, statatoria din domni dr. Ioanu Nemesiu, Nic. Cristea si dr. D. Racuciu au aflu cu scopu a modificá unele puncte din trena, si astufeliu conformu modificatiuniloru facute, comisiunea, resp. maioritatea, presenta comitetului spre deliberare o propunere deosebita, pre candu minoritatea, statatoria din dn. propunetoriu si dn. cons. P. Dunc'a, a remasu pre langa propunerea cea dintaiu in totu coprinsulu aceleia.

Astfeliu se presentara comitetului 2 propuneri, cari ambele se cetira in faci'a siedintiei.

Propunerea comisiunei resp. a maioritatiei, e urmatori'a: 1) Comitet. asoc. trans. recunósce necesitatea infiintierii unei academii de drepturi in Transilvani'a cu limb'a instructiva romana. 2) Comitet. recomanda on. adun. gen. cu cea mai mare caldura imbratiosiarea acestei cause de mare importantia pentru interesulu comunu alu patriei, si o róga, cá on. adun. gen. se

binevoiésca a propune inaltului regimu, prin o adresa asternanda pre calea regiului comisariu transilvanu, cá in. acela se se indure pre calea cuvenita a midiu-loci, cá in Transilvani'a se se infiintieze un'a academia de drepturi cu limb'a instructiunei romana si aceea se se doteze din fondulu patriei. 3) Comitetulu se esmita o comisiune de 5 membrii, care se elaboreze unu proiectu de adresa (amentita in p. 2) spre a se substerne adunar. gen. de odata cu propunerea. 4) Decisiunea comit. in obiectulu cestiunatu se se impartasiésca cu comitetele asociat. rom. din Aradu si Cernauti. Propunerea minoritatiei resp. a dlui cons. I. Bolog'a se se vedea in protocolulu siedintiei com. din 5. Aprile a. c. § 43 publicatu si in Transilvani'a Nr. 9 pag. 110 si 111. Punenduse la discussiune amentitele propuneri, dn. dr. Nemesiu motivéza pre langa propunerea comisiunei, care motivare danduse in scrisu, se alatura sub a) cá aclusu la acestu protocolu. Dn. consil. Bolog'a inca sprijinesce cu tota puterea argumentelor propunerea sa, resp. a minoritatiei, si totuodata intre altele, replica la motivulu aclusu de dn. dr. Nemesiu in favórea propunerii maioritatiei demonstrandu, cumucà dsa, candu a propusu cestiunea infiintierii academiei de drepturi, n'a potutu se intieléga altfeliu, decátu cá limb'a instructiva se fia cea romana, cá candu a dísu, cá comit. se lucre din tóte poterile si pre tóte caile pentru infiintierea academiei, n'a intielesu neci decátu, cá dóra spre acestu scopu se nu se cere si ajutoriulu statului; ba tocma recunósce, cá si romanii cá cetatieni ai statului au totu dreptulu a cere, si dupa elu voru si cere, cá se se impartasiésca spre atare scopu salutaru din ajutoriulu statului; in urma, candu a dísu, cá e un'a absoluta necesitate a se infiintia in monarchi'a austr.-ung. o academia, aceea a facut'o din acela motivu fundatu, cá densulu doresce, cá la infiintierea atarui institutu se concurga materialmente si moralmente toti factorii nationali, cumu si se se impartasiésca toti romanii din monarchia, de beneficiale si folósele atarui institutu. Altfeliu dupa parerea sa, despre provincia séu loculu, unde se se infiintieze academi'a, neci cá se póte discutá acumu, candu e vorba numai de principia si nu de modalitati, ci acela ar fi se se prevedia dóra in statutele cestiunatului institutu, care apoi la tempulu seu se voru discutá cu concursulu inteligentiei intregii natiuni romane din monarchia in vreo adunare, cu considerarea tuturoru impregiariloru, si in modulu acesta se va decide prin celi chiamati: de are se se infiintieze academi'a acésta in Ardealu, in Banatu, séu in alta parte locuita de romanii? A nu face din partea natiunei romane spre infiintierea academiei, nimic'a alta, decátu a cere, cá statulu se ni-o infiintieze, ar insemná, cu privintia la tóte impregiarile, in care ne aflamu, a renuncia tocma si la speranti'a, de a vedé macaru o mica intreprindere tientatoria la scopu. Apucanduse inse romanii insusi de lucru cu poterile loru proprii, si cerendu apoi si ajutoriulu statului, isi voru ajunge fara indoiéla scopulu.

Pentru propunerea minoritatii mai pledara cu tóta seriozitatea si zelulu ce merita atare obiectu, dd. membrii Elia Macelariu si I. V. Rusu.

Continuanduse discussiunea, la carea participa celi mai multi dintre membrii presenti ai comit., dn. ases. consist. Z. Boiu considerandu tóta importantia obiectului din cestiune, si apretiandu motivele aduse si de o parte si de alta parte, din motivulu, cá acésta cauza se se studieze si mai adúncu si cu cea mai deplina maturitate, dupa cumu meritéza: face propunerea, cá cu asta ocaziune se nu se aduca conclusu in meritulu cestiunei, ci sistanduse siedinti'a, se se amane pre câteva dile deciderea causei subversante.

Acésta propunere fú sprijinita si de dn. senat. P. Rosc'a.

In urma cerenduse votisare, presidiulu pune la votu mai antaiu propunerea dlui ases. Boiu, carea se respinge cu maioritate de 7 contra 2 voturi. Dupa aceea punenduse la votu propunerea minoritatii comisiunei, aceea cu maioritate de 5 contra 3 voturi, abstienenduse 2 insi dela votisare, se primesce in totu coprinsulu seu, redicanduse la valóre de conclusu alu comitetului.

§ 61. In nesu cu conclusulu din §-lu precedente se pune acumu la discussiune cestiunea alegerei comisiunei prevedute in p. 3 din propunerea minoritatii, devenita degia de conclusu alu comitetului. Se decide, cá acea comisiune se conste din 5 membrii alegúnduse totu-deodata in persónele dd. I. Bolog'a, P. Dunc'a, E. Macelariu, Z. Boiu si I. Popescu, cu insarcinarea de a elaborá proiectulu de programa, resp. statutu, cele indigitate in p. 3 din resp. concl. si alu presentá la tempulu seu comitetului spre pertractare.

§ 62. Cu verificarea protocolului siedintiei de astadi si acelei de eri (12. Maiu) se incredintéza dd. membrii Iac. Bolog'a, Pav. Dunc'a si Zach. Boiu.

Sibiiu, datulu cá mai susu.

Ioanu Hannia mp.,
vicepresiedinte.

I. V. Rusu mp.,
secret. II.

S'a cetitu si verificatu in 17. Maiu 1870.

Bolog'a. P. Dunc'a. Z. Boiu.

Dn. adv. dr. Ioanu Nemesiu cu privire la cestiunea infiintarii academiei romane de drepturi motivéza propunerea maioritatiei comisiunei in modulu urmatoriu:

Propunerea maioritatiei comisiunei resumanduse punctele ei, este, cá comitetulu vedindu necesitatea infiintarii unei academii de drepturi cu limb'a instructiva romana in Ardealu, róga pre adunarea gen. se propuna inalt. regímu redicarea acelei academii pre spesele statului.

Lips'a cultivarei jurisprudentiei si a scientieloru de statutu si in limb'a romana, emanéza din impregiurarea aceea, cá si romanii facu o parte insemnata a cetatienilor statului. Datorinti'a statului este, a ingrijii de instructiunea publica in sinulu cetatienilor lui. Statulu numai asia isi va poté racionalmente deslegá problem'a acésta, déca voru esistá in statutu institute, in care scientiele juridice si de statutu, in limb'a cetatieniloru se voru propagá.

Ratiunea, esperienti'a, traditiuni scumpe seculari ne dictéza, cá noi, cá fiacare societate, se ne ingrijimu in prim'a linea pentru cerintiele nóstre interne, mai de-áprope, si numai dupáce amu satisfacutu acestora, se pasimu mai incolo. Cu unu cuventu: Se nisumitu a face aceea, ce potemu face, ce se póte face, ce ne este necesitate ardietoria, si ce ne va fi priintiosu: dreptu aceea cu respectu la cestiune, este numai rationalu, cá academi'a proiectata se se infientieze in Ardealu.

Cetatianii romani platescu unu amarude dare statului, pentru care densii neci una, séu numai puçina recompensare primescu dela statutu: cugetu dara, cá cu totu dreptulu se póte presupune, cá infientierea acestei academii are a se intemplá pre spesele statului, cá-ci díseiu, instructiunea publica, dupa principiale cele mai latite de statutu, se tiene de atributele, problemele statului. Statulu a si recunoscutu acésta datorintia a sa, a infientiá institute de instructiune publica pre spesele sale, dupa cerintiele cetatieniloru, in art. de lege 38 1868 (§§ 43, 80, 81); la acésta 'lu oblega pre statutu si insulu macrulu articulu de lege 48 1868 despre egalitatea nationalitatiloru.

Se ceremu dara dela statutu aceea, ce ne compete, se nu fimu straini, ci a casa in cas'a nóstra!

Publicarea baniloru incursi

pre sém'a fondului asoc. trans., cu ocaziunea alegerei subcomit. in despart. cerc. alu Fogarasiului, si anume:

- 1) Dela dn. par. in Porumbaculu inf. tacs'a de membru ajut. 1 fr.;
- 2) dn. locot. pens. in Scorei Al. Halmagi tacs'a de m. ajut. 1 fr.;
- 3) dn. propr. in Scorei I. Marcu tacs'a de m. ajut. 1 fr.;
- 4) dn. propr. in Scorei I. Ciungu tacs'a de m. ajut. 1 fr.;
- 5) dn. par. in Sinc'a vechia N. Raicu 1 fr.;
- 6) dn. par. in Ucea de susu M. Bursu 1 fr.;
- 7) dn. par. in Sambata de susu I. Mardonu 1 fr.;
- 8) dn. locot. sup. in Margineni G. Popu 1 fr.;
- 9) dn. par. in Berivoiu micu A. Radesiu 1 fr.;
- 10) dn. par. in Buciumu N. Dobrinu 1 fr.;
- 11) dn. direct. scol. in Ohab'a Ios. Popu 1 fr.;
- 12) dn. par. in Iasi I. Florea tacs'a de m. ord. nou 5 fr.;
- 13) dn. par. in Sabesiu R. Demboiu tacs'a de m. ajut. 1 fr.;
- 14) dn. propr. in Porumbaculu sup. G. Popu Ionasiu 1 fr.;
- 15) dn. propr. in Sambat'a inf. I. Stanu 1 fr.;
- 16) dn. par. in Ludisioru I. Popu 1 fr.;
- 17) dn. par. in Herseeni G. Fetu 1 fr.;
- 18) dn. par. in Dridifu N. Oprisiu 1 fr.;
- 19) dn. par. in Netotu I. Visoli 1 fr.;
- 20) dn. invet. in Voil'a T. Petrisioru 1 fr.;
- 21) dn. not. in Voil'a D. Sierbanu 1 fr.;
- 22) dn. inspect. in Sambat'a sup. L. Clocotianu 1 fr.;
- 23) dn. jude in Voila G. Gaboru 1 fr.;
- 24) dn. invet. in Ohab'a I. Lazariciu 1 fr.;
- 25) dn. cancel. in Zernesci Nic. Popu 1 fr.;
- 26) dn. locot. sup. in Ohab'a Buc. Boeriu 1 fr.;
- 27) dn. par. in Dragusiu I. Fogarasiu 1 fr.;
- 28) dn. propr. in Dragusiu G. Codru 1 fr.;
- 29) dn. par. in Voivodeni A. Mogosiu 1 fr.;
- 30) dn. par. in Arpasulu inf. I. Cucu 1 fr.;
- 31) dn. par. in Lit'a D. Balescu 1 fr.;
- 32) dn. par. in Vaadu G. Morariu 1 fr. Sum'a 36 fr. v. a. Sibiiu, 12. Maiu 1870.

Dela secretariatulu asoc. trans.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. dela siedinti'a comitet. asoc. din 5. Aprile a. c. pana la siedinti'a aceleuia din 12. Maiu c. n. a. c.

- 1) Dela dn. ases. jud. I. Popu cá tacs'a de m. ord. pre a. c. 18⁶⁹/₇₀ 5 fr.;
- 2) dn. c. r. capit. in pens. si cass. alu asociat. C. Stezariu tacs'a de m. ord. pre 18⁶⁹/₇₀ 5 fr.;
- 3) dn. secret. minister. P. Nemesiu tacs'a de m. ord. pre 18⁶⁹/₇₀ 5 fr.;
- 4) dn. archiv. mag. in Sighisior'a I. Siandru tacs'a de m. ord. nou pre 18⁶⁹/₇₀ si pentru dipl. 6 fr.;
- 5) dela inteligenti'a district. cer. de pétra, din restanti'a colecteloru facute cu ocaziunea arangiarei buniei primiri a membriloru asociat. adunati la Siomcut'a mare in 10. Aug. 1869 s'a trimisu cá tacs'a de membru fund. pre numele district. resp. in 2 buc. oblig. urbar. trans. sum'a de 200 fr. m. c. Totu acea inteligentia cá deposita la cass'a asociat. pentru casulu realizarei fundului teatrului nationale a trimisu 25 fr. v. a. si pentru diploma de m. fundat. 1 fr.;
- 6) prin dn. protop. in Belgradu A. Tordasianu s'au administratu 40 fr. si anume: a) dela dn. proprietariu in Ighiu I. Florescu tacs'a de m. ord. nou pre anii 186³/₄—18⁶⁹/₇₀ 35 fr.;
- b) dela dn. propr. in Cricau G. Mezei tacs'a de m. ord. pre 18⁶⁹/₇₀ 5 fr.;
- 7) prin dn. protop. si vicepres. alu asoc. I. Hanni'a s'au administratu 16 fr. si anume: a) dela dn. protop. in Brasiovu Ios. Baracu tacs'a de m. ord. pre 18⁶⁹/₇₀ si 18⁶⁹/₇₀ 10 fr.;
- b) dela dn. I. Barcianu din Sasu-Sebesiu tacs'a de m. ord. nou pre 18⁶⁹/₇₀ si pentru dipl. 6 fr.;
- 8) dela dn. E. Macelariu, cons. gub. in pens. tacs'a de m. ord. pre 18⁶⁹/₇₀ 5 fr.;
- 9) prin dn. adv. I. Popa s'au administratu: a) dela dn. adm. protop. in Mediasiu Ioanu Popescu tacs'a de m. ord. pre 18⁶⁹/₇₀ 5 fr.;
- b) dela dn. propriet. Teodora Moldovanu Bucsia tacs'a de m. ord. pre 18⁶⁹/₇₀ 5 fr.

Sibiiu, in 12. Maiu 1870.

Dela secretariatulu asoc. trans.